

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ'NDE SON DURUM GAP İDARESİ'NİN FAALİYETLERİ

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ GAP'TA GERÇEKLEŞMELER
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ TEŞKİLATI GAP BÖLGE
KALKINMA PLANI GAP İDARESİ'NİN YÜRÜTTÜĞÜ ÇALIŞMALAR SANAYİNİN
GELİŞİMİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR TARIMSAL FAALİYETLER SOSYAL GELİŞMEYE
İLİŞKİN ÇALIŞMALAR ALTYAPIYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR ULUSLARARASI İLİŞKİLER
2006 YILINDA YAPILMASI PLANLANAN ÇALIŞMALAR

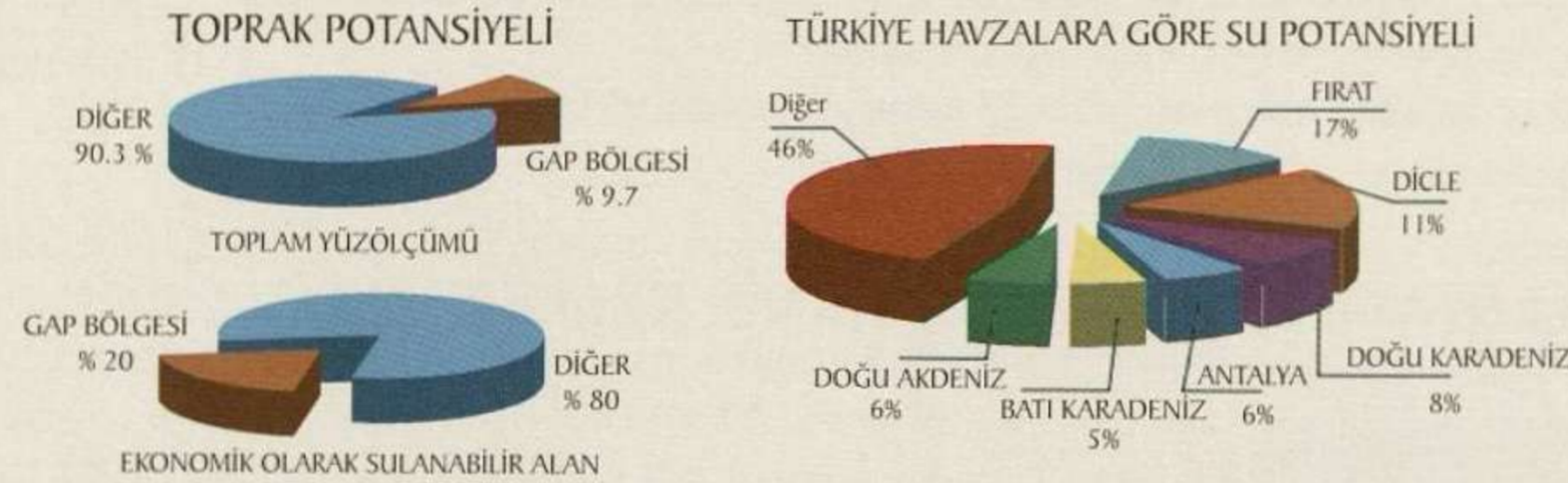
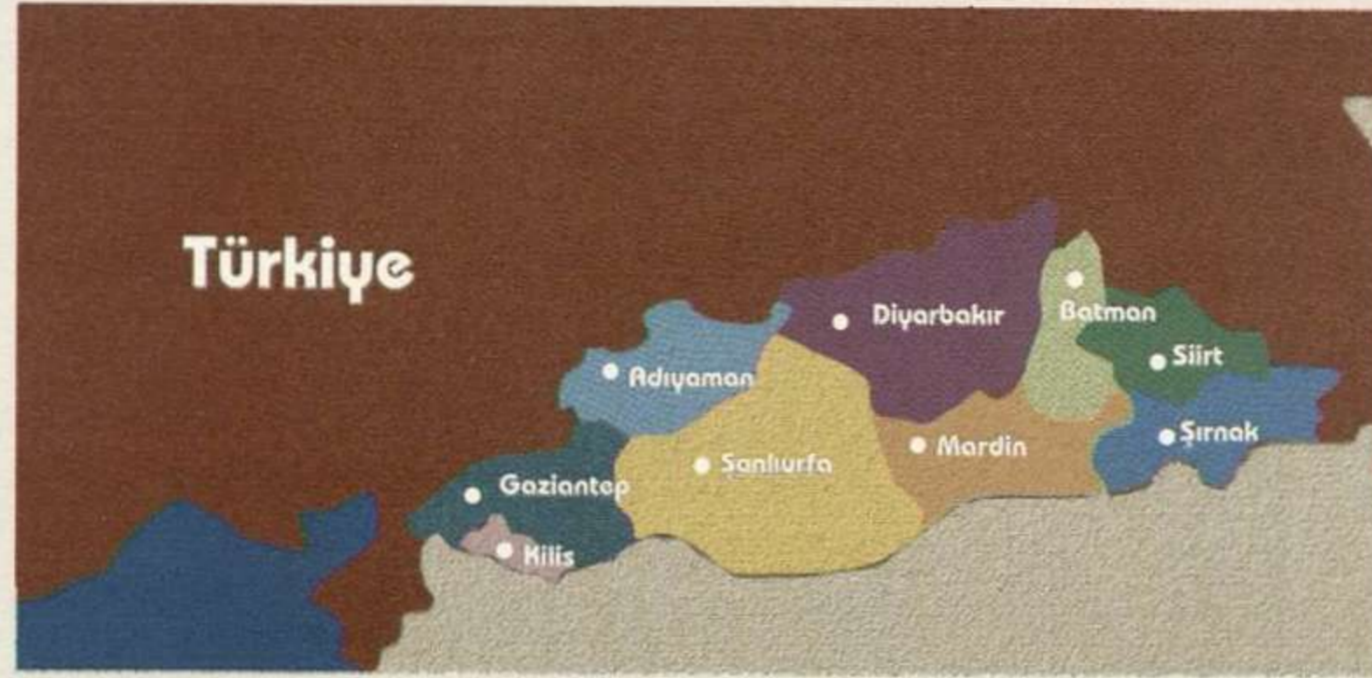

T.C BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

Nisan 2006

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek bu yörede yaşayan insanların gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası farklılıkları gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlayan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), aynı zamanda ülkemizi uluslararası alanda markalaştıran son derece önemli ve kapsamlı bir projedir.

Projenin uygulandığı bölgede Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak olmak üzere 9 ilimiz yer almaktadır. GAP Bölgesi alan ve nüfus açısından ülkemizin yaklaşık % 10'luk bir bölümüne tekabül etmektedir. Bununla birlikte ülke genelinde ekonomik olarak sulanabilir toplam alanın % 20'sine sahiptir ve Fırat ve Dicle nehirleri birlikte Türkiye'nin toplam su potansiyelinin % 28'ini oluşturmaktadır.

	TÜRKİYE	GAP	GAP/TR
Yüzölçümü km ²	780.000	75.000	% 9.7
Nüfus (2000-milyon)	67.8	6.6	% 9.7
Yıllık Nüfus Artış Hızı yüzde (1990-2000)	1.8	2.5	

Gayrisafi Bölgesel Hasıla'nın (GSBH) Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki payı; 1985 yılında % 4 düzeyinde iken 2001 yılında % 5.5 düzeyine, kişi başına gelir ise aynı yıllar itibariyle % 47'den % 55'e yükselmiştir.

BÖLGENİN TÜRKİYE KATKISI

	GAP	TÜRKİYE
GSBH	6.077	109.885
Kişi Başına Milli Gelir Cari \$	1.186	2.146
	1985	2001
GSBH/GSYH %	4	5.5
Kişi Başına Milli Gelir %	47	55

Güneydoğu Anadolu Projesi, başlangıçta Bölge'nin su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesine dayanan bir program olarak ele alınmış ve bu kapsamda Fırat ve Dicle nehir havzalarında sulama ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik 13 proje paketinin toplamı olarak planlanmıştır. Bu projelerle 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali ve 1.7 milyon hektar alanda sulama şebekesi yapımı öngörülmüştür. 1989 yılında GAP Master Planı'nın hazırlanması ile tarım, sanayi, ulaştırma, eğitim, sağlık, kırsal ve kentsel altyapı yatırımlarını da içine alan entegre bir bölgesel kalkınma projesine dönüşmüştür. Daha sonra dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak Güneydoğu Anadolu Projesi uygulamalarında da sürdürülebilir kalkınma felsefesi benimsenmiş ve bu çerçevede insani gelişme, katılımcılık, eşitlik ve adalet ilkeleri temel alınmıştır. GAP bugün, su kaynakları geliştirme programının yanısıra tüm sektörlerdeki yatırımları da içine alan, sürdürülebilir insani kalkınmaya dayalı entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmaktadır. GAP'ın tamamlanmasıyla; 1.7 milyon ha alanın sulanması, yılda 27 milyar kilovat-saat elektrik üretimi, kişi başına gelirden % 209 artış ve 3.8 milyon kişiye istihdam olanağı hedeflenmiştir.

GAP HEDEFLERİ

1.7 milyon ha alanın sulanması

Yılda 27 milyar kWh elektrik üretimi

Kişi başı gelirden % 209 artış

3.8 milyon kişiye istihdam

GAP TOPRAK ve SU KAYNAKLARI GELİŞTİRME PROJELERİ

FIRAT

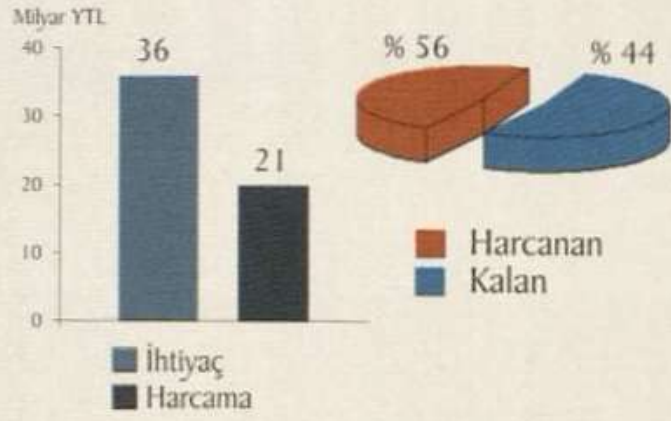
1. Karakaya Bar./HES
2. Aşağı Fırat
3. Sınır Fırat
4. Suruç - Baziki
5. Adıyaman - Kahta
6. Adıyaman - Göksu - Araban
7. Gaziantep

DİCLE

1. Dicle - Kralkızı
2. Batman
3. Batman - Silvan
4. Garzan
5. Ilısu
6. Cizre

GAP'TA GERÇEKLEŞMELER

NAKDİ GERÇEKLEŞMELER

Kamu Yatırımları

Master Plan öngörülerini doğrultusunda belirlenen GAP kamu yatırımları finansman ihtiyacı 2005 yılı fiyatlarıyla toplam 36 milyar YTL (36 katrilyon TL) düzeyindedir. 2005 yılı sonuna kadar tahmini olarak 21 milyar YTL (21 katrilyon TL) harcama yapılmış ve nakdi gerçekleştirme % 56 düzeyine ulaşmıştır.

GAP yatırım ödeneklerinin 1990-2005 dönemi itibariyle yıllık seyri incelendiğinde, GAP'a toplam kamu kaynaklarından yılda ortalama % 6.9 oranında pay ayrıldığı gözlenmektedir. GAP'ın ülke yatırımları içindeki payı 2000 yılından itibaren artış göstermiş; 2001 yılında % 4.9, 2002 yılında % 5.9, 2003 yılında % 5.8, 2004 ve 2005 yıllarında % 6.8 olarak gerçekleşmiştir.

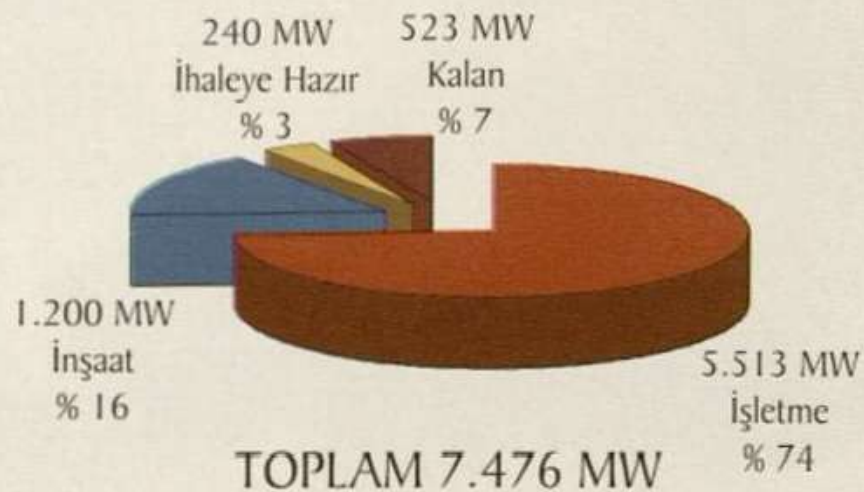
GAP YATIRIM TAHSİSLERİNİN TÜRKİYE İÇİNDEKİ PAYI

Enerji

GAP kapsamında, 2005 sonu itibariyle 8 hidroelektrik santrali tamamlanmış; santral kurulu güçleri itibariyle hidroelektrik enerji projelerinin % 74'ü gerçekleştirilmiştir. Karakaya, Atatürk, Batman, Kralkızı, Dicle, Birecik ve Karkamış hidroelektrik santrallerinin işletmeye alınışından 2005 yılı sonuna kadar toplam 253 milyar kilovat-saat elektrik enerjisi üretilmiş ve ülkemizin enerji ihtiyacının önemli bir bölümü karşılanmıştır. Üretilen bu enerjinin parasal değeri yaklaşık 15.18 milyar ABD Doları'dır (1 kWh=6 cent). Türkiye'de 2005 yılında üretilen 39.6 milyar kilovat-saatlik hidroelektrik enerji içinde, GAP 18.7 milyar kilovat-saatlik hidroelektrik üretimiyle % 47.2'lik bir paya sahiptir. Üretilen elektriğin parasal değeri ise yaklaşık 1.1 milyar ABD Doları'dır.

GAP HİDROELEKTRİK ENERJİ PROJELERİ

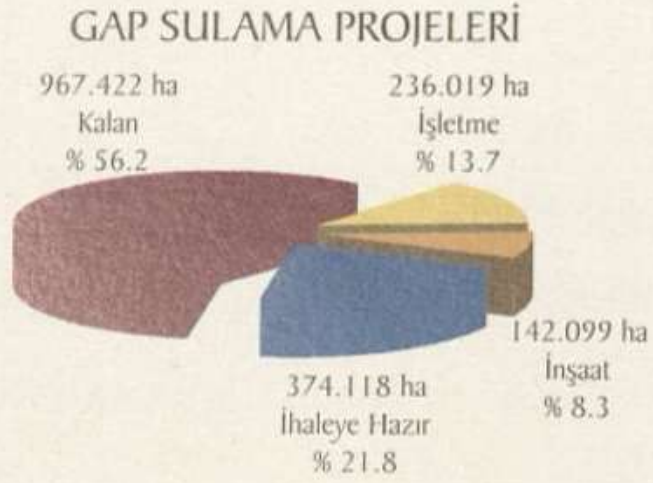

GAP'IN HİDROELEKTRİK GETİRİSİ 2005

	Milyar kWh	Eşdeğeri milyon \$
Karakaya	7.5	450
Atatürk	7.8	468
Kralkızı	0.1	6
Karkamış	0.4	2
Dicle	0.1	6
Birecik	2.4	144
Batman	0.4	2
GAP	18.7	1,078
TÜRKİYE		39,6 milyar kWh
GAP'ın Türkiye içindeki payı		% 47.2
Kümülatif Elektrik Üretimi		253 milyar kWh (15.18 milyar \$)

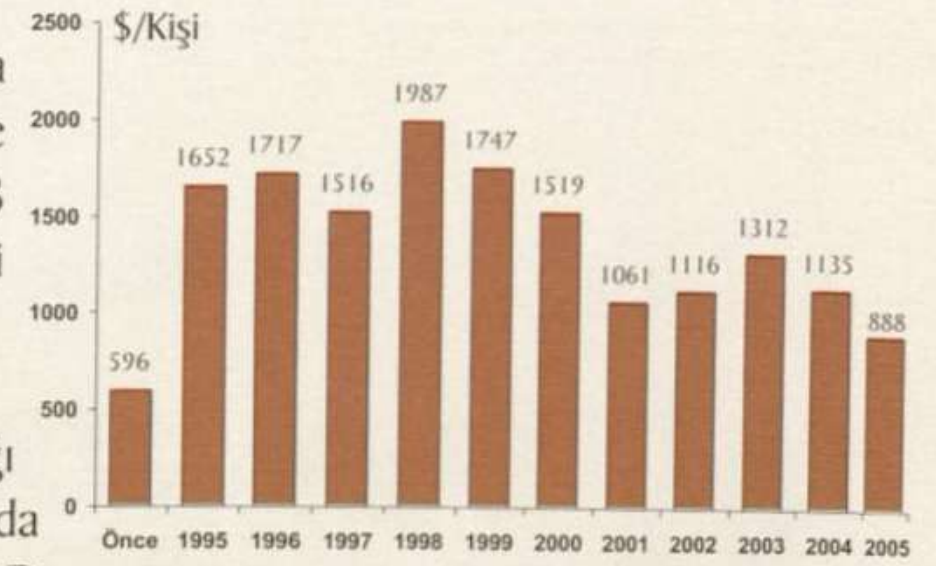
Tarım

GAP Bölgesi'nde 2005 yılı itibariyle 236.019 ha alan sulamaya açılmıştır. 142.099 ha alanda halen sulama şebeke inşaatı devam etmekte olup; ihaleye çıkılabilecek alan miktarı ise 374.118 ha'dır. GAP sulama yatırımlarının fiziki gerçekleşmesi 2005 yılı sonu itibariyle % 13.7'dir.

1995 yılından itibaren sulamanın başladığı Şanlıurfa-Harran Ovası'nda 30.000 ha alanda sulama öncesi kişi başına katma değer 596 ABD Doları iken, 2004 yılında 1.135 dolar/kişi olarak gerçekleşmiştir.

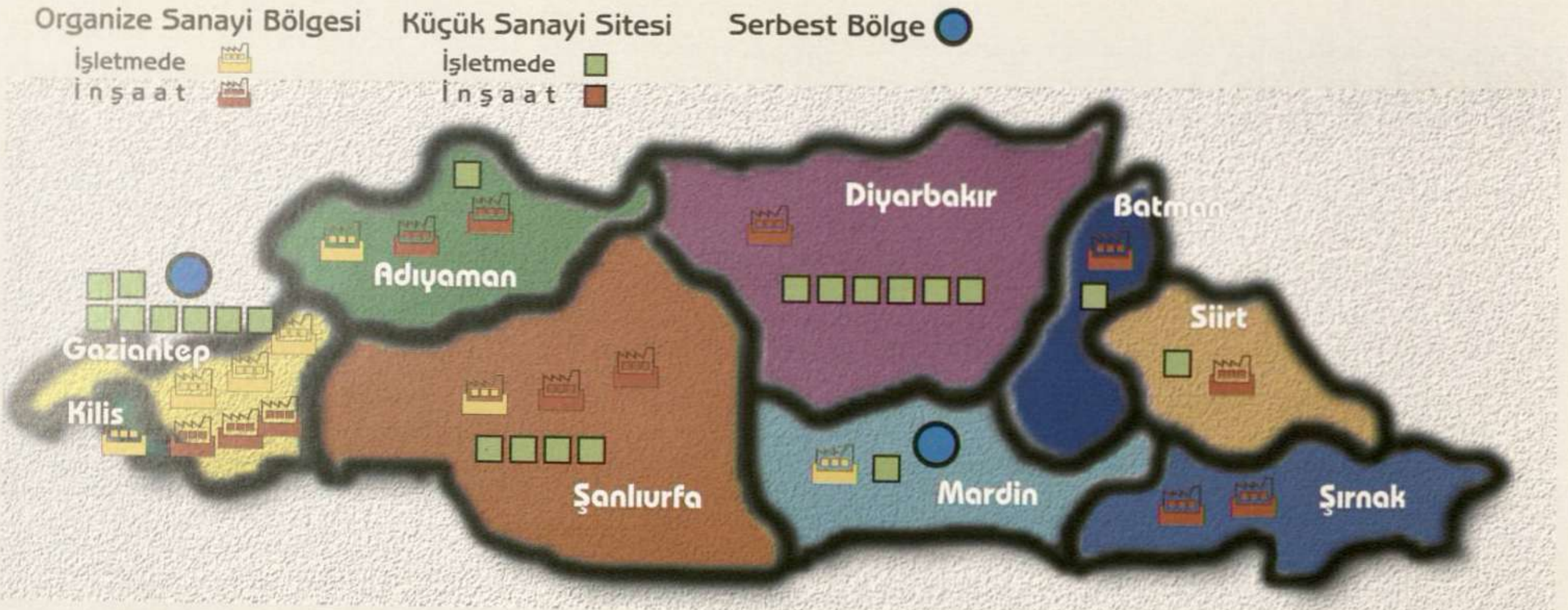
HARRAN ÖRNEK ALAN KİŞİ BAŞI TARIMSAL KATMA DEĞER

Sanayi

Biri Gaziantep, diğeri Mardin'de olmak üzere 2 serbest bölge mevcuttur. 7 organize sanayi bölgesi (OSB) tamamlanmış olup, 12 OSB ise yatırım programında yer almaktadır. Bölge'de, 2006 yılı itibariyle, 10 OSB ile 25 küçük sanayi sitesi (KSS) faal durumdadır; 12 KSS'nin ise yapım çalışmaları devam etmektedir.

Bölge'nin sulu tarıma açılması ile beraber sanayide önemli gelişmeler meydana gelmiş; 1995-2001 arasında sanayi tesisleri sayısı yaklaşık iki katına çıkmıştır. 2005 yılı sonu itibariyle GAP Bölgesi'nde on kişiden fazla işçi çalıştıran işletme sayısı 1.722'dir. Bu işletmelerde toplam 73.601 kişi istihdam edilmektedir. Bölge sanayinin Türkiye sanayi katma değeri içindeki payı ise % 2'den % 4'e yükselmiştir.

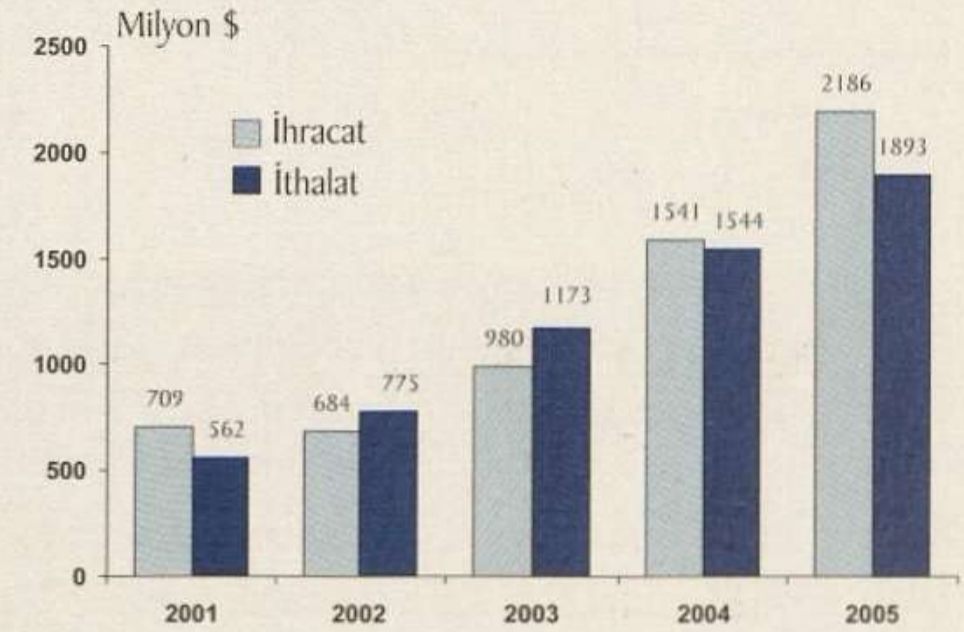

GAP'tan yapılan ihracat düzeyinde de artış olmuş; 2001 yılında 709 milyon ABD Doları olan ihracat tutarı 2005'te 2.186 milyon dolara yükselmiştir. GAP Bölgesi'nden yapılan ihracatın Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı da aynı dönemde % 2.3'ten % 3'e çıkmıştır.

Ulaştırma

2005 yılı itibariyle GAP Bölgesi'nde karayolu ağı uzunluğu 34.465 km'dir. Bunun 103 km'si otoyol, 5.942 km'si devlet ve il yolu, 28.420 km'si ise köy yoludur. İnşa halindeki Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu'nda fiziki gerçekleşme % 72 düzeyindedir.

GAP'TA İTHALAT ve İHRACAT

Türkiye devlet ve il yolu şebekesinin % 9.6'sı, köy yolları şebekesinin % 9.9'u Bölge'dedir ve Bölge'deki köylerin % 98'i anayol ağına bağlanmış durumdadır.

Bölge'nin 7 ilinde havaalanı vardır. Ayrıca, Türkiye'nin en büyük kargo havalimanı Şanlıurfa'da inşa edilmektedir. GAP Uluslararası Havaalanı'nın 2006 yılında tamamlanması programlanmıştır.

Mersin Limanı'nı Şanlıurfa'ya bağlayan 6 şeritli otoyolun 2007 yılında bitirilmesi hedeflenmektedir.

Gaziantep-Şanlıurfa (Gaziantep Çevreyolu Otoyolu Projesi) Fiziki Gerçekleşme % 72

Bölge'de 2 adet konvansiyonel 5 adet STOL tipi havalimanı bulunmaktadır.

Türkiye'nin en büyük kargo havalimanı GAP Bölgesi'nde inşa edilmektedir.

2005 yılı itibariyle fiziki gerçekleşme % 92

2006 yılında inşaatın tamamlanması planlanmaktadır.

Şanlıurfa-Silopi (Habur Sınır Kapısı) 2x2 bölünmüş yolu

17 milyon YTL ödenekle, 2006 yatırım programında yer almıştır

GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ TEŞKİLATI

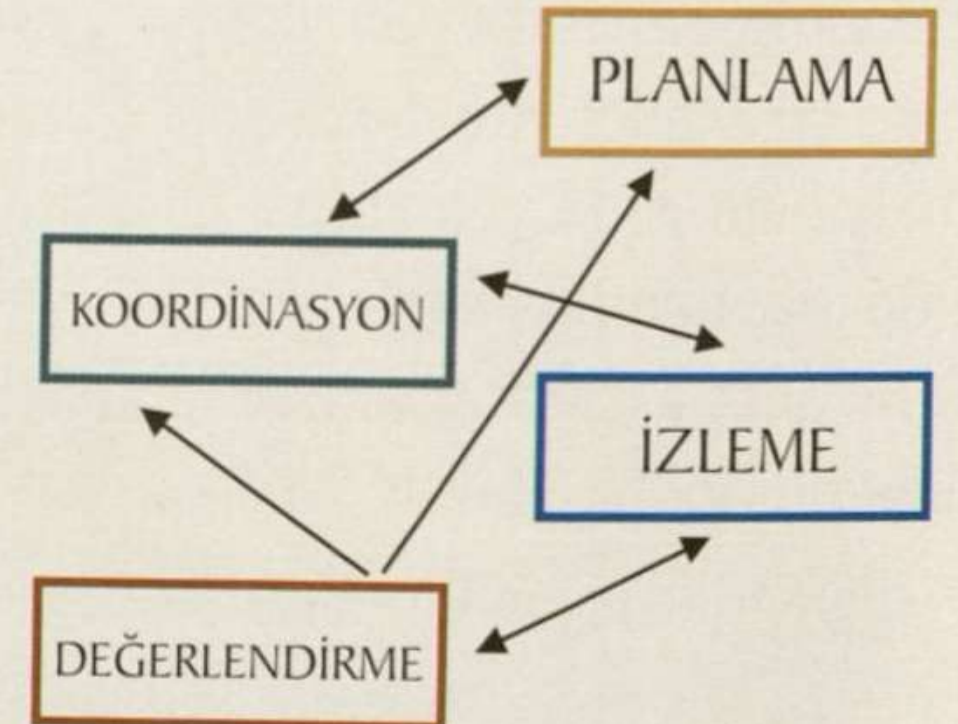
1989 yılında 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 15 yıllık bir süre için kurulmuştur. GAP İdaresi'nin asli görevi GAP Bölgesi'nde kalkınmanın planlanması, yönlendirilmesi, izlenmesi ve kuruluşlararası koordinasyonun sağlanmasıdır. 4 Kasım 2004 tarih ve 5254 sayılı yasa ile İdare'nin görev süresi 3 yıl daha uzatılmıştır.

8 Şubat 2006 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında 5449 sayılı Kanun GAP İdaresi'nin görevlerine "Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgelerde kurulacak kalkınma ajansları üzerindeki koordinasyon görevini, Devlet Planlama Teşkilatı'nın belirleyeceği usul ve esaslara göre yürütmek" görevini de eklemiştir. Artık GAP İdaresi, Bölge'de kurulacak üç kalkınma ajansının koordinasyonundan da sorumlu olacaktır.

Teşkilatın en üst karar organı GAP Yüksek Kurulu, icra organı ise GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'dır.

GAP İDARESİ'NİN GÖREVLERİ

GAP BÖLGE KALKINMA PLANI

1989 GAP Master Planı'nın yapımından sonra Bölge'de ve Türkiye'de plan kapsamındaki varsayımlara uymayan önemli gelişmeler meydana gelmiş ve plan hedeflerinden önemli ölçüde sapmıştır. Ayrıca, çevre konularına duyarlılık artmış, katılımcılık, kalkınmanın sürdürülebilirliği, cinsiyet dengeli kalkınma gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Diğer yandan, Haziran 1998'de alınan Bakanlar Kurulu kararı ile GAP'taki tüm yatırımların tamamlanması için 2010 hedef yılı olarak belirlenmiş ve GAP'ın tüm sektörel bileşenleriyle birlikte öngörülen tarihte tamamlanması için gerekli koordinasyon ve planlama çalışmalarını yapma görevi GAP İdaresi'ne verilmiştir.

GAP BÖLGE KALKINMA PLANI

1. Sulama yatırımlarının tamamlanması
2. Sağlık ve eğitim göstergelerinin ülke ortalamalarına getirilmesi
3. Bölge doğal kaynaklarının korunması
4. İnsani gelişmeye yönelik uygulamaların programlanması
5. Kentlerin nüfus emme kapasitelerinin artırılması

Hazırlanan GAP Bölge Kalkınma Planı 6 Kasım 2002 tarihli ve 2002/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi için yapılacak plan, program ve uygulamalarda dikkate alınmak üzere tüm kuruluşlara gönderilmiştir.

GAP İDARESİ'NİN YÜRÜTTÜĞÜ ÇALIŞMALAR

Ülkemizdeki ilk bölge kalkınma teşkilatı olan GAP İdaresi, 16 yıllık deneyimlerini de kullanarak bir kalkınma ajansı felsefesiyle ve sürdürülebilir insani gelişme temelindeki entegre bölgesel kalkınma yaklaşımıyla üç temel görevi yerine getirmektedir.

I. GAP kapsamındaki yatırımların, zaman ve mekan açısından birbirleriyle uyum içerisinde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla kurumlararası koordinasyonu en etkin şekilde sağlayacak çalışmaları yürütmektedir. Kurumlararası ve sektörlerarası koordinasyon toplantıları yaparak öncelikli ve koordinasyon gerektiren konuları belirleyip, GAP Yüksek Kurulu'na taşıyarak zamanında çözüme yönelik kararlar alınmasını sağlamaktadır.

2003 yılından bu yana yapılan GAP Yüksek Kurulu toplantılarının sonucunda;

- Bölge Kalkınma İdaresi kavramının daha geniş bir perspektif çerçevesinde değerlendirilmesi konusunda hazırlanan rapor ilgili mercilere sunulmuştur.
- GAP'taki enerji ve sulama projelerinin ülke ölçeğinde önceliklerinin saptanması konusunda bir çalışma yapılmıştır.
- Tarla içi geliştirme hizmetleri ile arazi toplulaştırma faaliyetlerinin sulama yatırımlarına paralel yürütülmesi ve önceliklerin belirlenmesi konusunda yapılan görüşmeler sonucunda kapalı drenaj çalışmalarını yürütmek için DPT tarafından ilgili kuruma 8 milyon YTL ödenek aktarılmıştır.
- Sulama yatırımlarının hızlandırılması amacıyla alternatif finans modellerinin değerlendirilmesine yönelik çalışma tamamlanmıştır.
- Sulama, toplulaştırma ve karayolları yatırımlarında maliyetlerin azaltılması ve yatırımların hızlandırılması amacıyla başlanan çalışmalar devam etmektedir.

II. Bölgesel gelişmenin sağlanması amacıyla yerel potansiyelleri ve dinamikleri harekete geçirecek, özel sektörü Bölge'de yatırım yapmaya yönlendirecek çalışmaları gerçekleştirmektedir.

III. GAP çerçevesinde uluslararası ilişkileri geliştirmek, GAP yatırım potansiyelini ve yatırım fırsatlarını uluslararası platformlarda tanıtmak, hazırlanan projelere fon bulmak gibi faaliyetleri sürdürmektedir.

EKONOMİK GELİŞMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR
Tarımsal Araştırma ve Uygulama Projeleri
Sanayinin Gelişimine İlişkin Çalışmalar
Özel Sektör Yatırımlarının Teşviki Amacıyla Yapılan Çalışmalar

SANAYİNİN GELİŞİMİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM)

Bölge'de yatırımların artırılması, girişimciliğin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla yerli ve yabancı girişimcilere danışmanlık hizmeti vermek üzere Adıyaman, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa illerinde kurulan Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GİDEM), özellikle imalat sanayine yönelik, küçük ve orta ölçekli işletmelerin girişimcilik, yönetsel ve operasyonel kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla faaliyet göstermektedir.

2002 ve 2005 yıllarında GİDEM ofisleri tarafından düzenlenen;

- Eğitim/seminer faaliyetlerinden 3.618,
- Bilgilendirme hizmetinden 1.776 girişimci,
- Danışmanlık/tavsiye/yönlendirme hizmetlerinden ise 1.128 işadamaı faydalanmıştır.

GİDEM Ofislerinin yürüttüğü hizmetler ve faaliyetleri yoluyla işletmelerin "satışlarına, ihracatına, verimliliğine ve istihdamına" yapılan katkı "Gelire Dayalı Ekonomik Analiz Yöntemi" ile belli varsayımlara bağlı olarak her altı ayda bir ölçülmektedir. Bu çerçevede 2003 yılından bu yana GİDEM hizmetleri vasıtasıyla yerel ekonomiye getirilen hasıla katkısı toplam 14.029.595 Avro, gerçekleştirilen yatırım 27.565.221 Avro, firmaların satışlarında 60.466.843 Avro, ihracatlarında 11.366.750 Avro, istihdamlarında ise 1.688 kişilik artış belirlenmiştir.

Bölgesel GSYİH katkısı	14.029 milyon Avro
İstihdam	1.688 kişi
Yatırımlar	27.565 milyon Avro
Satışlar	60.466 milyon Avro
İhracat	11.366 milyon Avro

KOSGEB ile işbirliği çerçevesinde;

- ☛ KOBİ'lere KOSGEB tarafından yaklaşık 5 milyon YTL tutarında destek sağlanmıştır.
- ☛ 167 işletmeye yönelik işletme tanı çalışması yapılmıştır.
- ☛ Ürdün İş Gezisi 45 sanayicinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

GAP'ın Yatırım Fırsatlarının Ulusal ve Uluslararası Platformlarda Tanıtımı

Bölge'nin yatırım ortamının ve yatırım potansiyelinin yerli ve yabancı yatırımcılara tanıtılması, ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik ve ticari işbirliğinin sağlanması amacıyla forumlar ve toplantılar düzenlenmektedir.

- ☛ GAP I. İş ve Yatırım Forumu TOBB, TÜSİAD, MÜSİAD ve TÜGİAD'ın da katılımıyla 14 Mayıs 2005'te Şanlıurfa'da gerçekleştirilmiştir.
- ☛ GAP Turizm Zirvesi Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği işbirliğinde 20 Kasım 2005 Tarihinde Mardin'de düzenlenmiştir
- ☛ I.Ortadoğu Ekonomik İşbirliği Forumu GAP İdaresi ile Diyarbakır Sanayi ve Ticaret Odası'nın işbirliğinde 2 Ekim 2005 Tarihinde Diyarbakır'da düzenlenmiştir.
- ☛ Avrupa'da Yaşayan Genç İşadamlarımızın GAP Buluşması GAP İdaresi ile TÜGİAD'ın işbirliği ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın katkılarıyla 26 Kasım 2005'te Gaziantep'te gerçekleştirilmiştir.
- ☛ GAP ve Yatırım Fırsatları hakkında Fransa, Avusturya, Almanya ve Amerika'da iş adamları ile yapılan toplantılarda detaylı bilgi verilmiştir.
- ☛ Mardin Sanayi Vizyonu Oluşturma Çalışmaları ve Sanayi Platformu, GAP İdaresi, Mardin Valisi ve Belediye Başkanı ile KOSGEB, sanayiciler, STK ve medya temsilcilerinin katılımıyla 23 Aralık 2004 tarihinde Mardin'de gerçekleştirilmiştir.

GAP BÖLGESİ'NE YAPILAN ZİYARETLER

	HEYET	KİŞİ
Yerli	529	14.502
Yabancı	515	4.223
Yerli Basın	88	461
Yabancı Basın	138	566
TOPLAM	1.270	18.752

Adıyaman Tekstil Eğitim Merkezi (ATEM)

Adıyaman'da kurulu konfeksiyon işletmelerinin nitelikli elaman sorunlarının çözülmesi ve konfeksiyon sanayinin verimliliğinin artırılması amacıyla kurulmuştur. Yılda yaklaşık 1.000 işgücünün eğitilerek yerel ekonomiye 1.2 milyon Avro civarında katkı sağlanması hedeflenmiştir. İlk eğitimler Mart 2005'de başlamış ve 370 kişi sertifika almıştır. Bunlardan 200'ü konfeksiyon sektöründe iş bularak çalışmaya başlamıştır.

Dicle Üniversitesi Girişimcilik Merkezi (DÜGİMER)

Dicle Üniversitesi, Diyarbakır Ticaret Odası, KOSGEB ve Diyarbakır Ticaret Borsası işbirliği ile üniversite öğrencilerinin girişimcilik bilgi temelini oluşturmak üzere kurulmuştur.

Kadın Girişimciliği Projesi

Proje kapsamında 'GAP Bölgesinde Kadın Girişimciliği' isimli bir çalışma yayınlanmıştır. Her GİDEM Ofisi kendi illerinde eğitim faaliyetleri ile tavsiye ve yönlendirme hizmetlerini vermeye başlamıştır.

Elektronik Ticaret Sitesi

GAP ürünlerinin uluslararası satışını temin edecek ve ilk etapta ihracat potansiyeli olan 40 firmaya bire bir hizmet verecek bir e-ticaret portalı hizmete girmiştir.

Bölge'de Özel Sektör Yatırımlarının Teşviki Amacıyla Yapılan Yayın Çalışmaları

- GAP Yatırımcı Rehberi
- Devlet Yardımları
- Proje Profilleri
- Bölgesel Kalkınmada Arayışlar: Yeni Kalkınmacılık
- Kümelenme Raporları
- GAP Bölgesi'nde Kadın Girişimciliğinin Geliştirilmesi
- Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Pazarlanması
- GİDEM Broşürleri
- GİDEM Aylık Bültenleri (İngilizce-Türkçe üç ayda bir yayınlanmaktadır)

Kümelenme Çalışmaları

GAP Bölgesi için öncelikli olan ve gelecek vaat eden sektörlerin rekabet edebilirliklerinin artırılması amacıyla kümelenme çalışmaları başlatılmıştır.

Adıyaman-tekstil-konfeksiyon
Şanlıurfa-organik tarım
Diyarbakır-mermer

- ☛ Sarımsak Sektöründe Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi
- ☛ Gümüş İşlemeciliğinin Geliştirilmesi
- ☛ Diyarbakır'da Mermer Sektörünün Geliştirilmesi
- ☛ Tarıma Dayalı Sanayi ve Mardin Bağ Ürünlerinin Geliştirilmesi
- ☛ Tarıma Dayalı Sanayi ve Tıbbi ve Aromatik Bitki Sektörü
- ☛ Kurutulmuş Gıda Sektörünün Geliştirilmesi

GAP İdaresi - Siirt, Batman ve Şırnak İllerinde Yatırım Yönlendirme Birimleri'nin yürüttüğü çalışmalarla 50'ye yakın proje hazırlanarak çeşitli fonlara başvurulmuştur. Siirt'te 772.000 ABD Doları tutarında 4 proje kabul edilmiştir.

TARIMSAL FAALİYETLER

GAP İdaresi, bir yandan sulamaya açılacak alanlarda yetiştirilebilecek ürün çeşitlerinin ve türlerinin tespit edilmesi için tarımsal araştırma projeleri yürütmekte, diğer yandan da sulu tarımdan elde edilecek faydanın azamiye çıkartılması amacıyla "Sulama Sistemlerinin İşletme, Bakım ve Yönetimi Projesi" ni uygulamaktadır.

Bilinçsiz sulama nedeniyle tarımsal alanlarda meydana gelebilecek tuzlanma ve çoraklaşma sorununu önlemek için çiftçiye ekimden hasada kadar tarla başında eğitim vermek üzere Tarım Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Harran Üniversitesi ve Araştırma Enstitüsü ile işbirliği içinde oluşturulan teknik ekiple "Uygulamalı Tarımsal Yayım ve Eğitim" çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile işbirliği içinde "GAP Bölgesi İl Eko-sistemlerine Uygun "Katmadeğeri Yüksek Tarımsal Ürünlerin Belirlenmesi" çalışması tamamlanmış ve her il için bir rapor hazırlanmıştır.

"Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projesi" kapsamında Valilikler ile işbirliği içerisinde örnek bahçe tesisi, yabancı ağaç aşılması, arıcılık, su ürünleri, yüksek tünel, sözleşmeli hayvancılık, kümes hayvancılığı gibi faaliyetler yürütülmektedir.

"GAP Bölgesi'nde Hayvancılığın Geliştirilmesi Projesi" Şırnak, Mardin ve Batman'da uygulanmakta, "Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Projesi" kapsamında GAP illerinde rekreasyon amaçlı ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır.

TARIMSAL ARAŞTIRMA ve UYGULAMA PROJELERİ

Su Kaynakları
Mekanizasyon
Ekonomik Etüdler
Araştırma
Ormancılık
Sulama Dışı Alanlar
Hayvancılık

SOSYAL GELİŞMEYE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

GAP İdaresi, ilgili kurum, yerel yönetim ve STK'larla işbirliği içinde sosyal altyapının geliştirilmesine, kadınların, gençlerin ve çocukların toplumsal kalkınmaya aktif katılımlarını sağlamaya yönelik faaliyetler yürütmektedir.

Kadınların toplumsal gelişmeye katılımlarını sağlamak amacıyla kurulan 30 Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM), faaliyetlerini 9 ilde sürdürmektedir. Bugüne kadar yaklaşık 120 bin kişiye ulaşılmıştır.

2005 yılı içinde;

- ÇATOM'larda düzenli programlara 9.163 katılımcı katılmış, diğer etkinlik ve hizmetlerden 53.702 kişi faydalanmıştır.
- Düzenlenen gelir getirici programlara yıl içinde 3.000'in üzerinde genç kız/kadın katılmış; üretilen ürünler sipariş üzerine, sergi, kermes, fuar vb. yollarla satışa sunulmuş ve bu şekilde toplam 817 genç kız/kadın 122.730 YTL satış geliri elde etmiştir.
- ÇATOMların desteğiyle toplam 144 kadın iş bulmuş ve 24 kadın tarafından 13 işyeri kurulmuştur.
- Şanlıurfa Belediyesi tarafından ev eksenli çalışan kadınlara yönelik başlatılan mikro kredi uygulamasından Yakubiye ÇATOM katılımcısı 10 kadın yararlandırılmıştır.
- "Haydi Kızlar Okula" kampanyası ve açık ilköğretime yönlendirme çalışmaları ile toplam 576 çocuk okula yönlendirilmiştir.
- Yoksul ailelerin kız çocuklarına eğitim bursu sağlanmasına aracılık edilmiş ve bu şekilde burs verilen öğrenci sayısı 700'ü geçmiştir.

SOSYAL AMAÇLI PROJELER 2005 yılı içinde ÇATOM'larda dernekleşme süreci başlamış ve 5 ilde (Batman, Mardin, Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) Adıyaman, Şanlıurfa, Kilis) ÇATOM dernekleri kurulmuştur. Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Şırnak, Kilis ve Gençlik için Sosyal Gelişim Projesi Siirt'te açılan 8 Gençlik ve Kültür Evi'nde sosyal, eğitsel ve kültürel Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu faaliyetler ile kapasite artırıcı etkinlikler yürütülmekte, gençlerin toplumsal kalkınmada rol almalarına destek sağlanmaktadır. Ocak Çocuk Okuma Odaları 2006 itibariyle 55 460 gence ulaşılmıştır. Projenin ekonomik Halk Sağlığı Projesi boyutunda Siirt'te 600 kişiye iş garantili meslek eğitimi Merkez Köy ve Köye Dönüş Kırsal Kalkınma Projesi programı başlatılmıştır. Kursiyerlerin en az % 30'u bayanlardan oluşmaktadır.

Sokakta çalışan çocukların eğitime kazandırılması ve zaman içinde sokaktan kurtarılması amacıyla Adıyaman ve Diyarbakır'da başlatılan **Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu Projesi** artık Gaziantep, Batman ve Şanlıurfa'da da uygulanmakta, kurulan merkezlerde çocuklara yönelik sosyal ve eğitsel ortamlar oluşturulmaktadır.

Çocukların eğitime devamlılığını ve okul başarısını artırmak amacıyla **6 ilde kurulan 11 Çocuk Okuma Odası**'nda erken çocukluk programları, eğitim programları, sanatsal ve kültürel programlar ve spor faaliyetleri yürütülmektedir. Kurulan 11 Çocuk Okuma Odasından 5'i Frito Lay Türkiye firmasının katkıları ile kurulmuştur. 2003 yılında kurulmaya başlanan Çocuk Okuma Odalarında 2005 yılı sonu itibariyle yaklaşık **8,600 çocuğa** ulaşılmıştır.

Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu Projesi kapsamında 25 Ocak 2006 tarihinde başlatılan **"Velim Olur musun ?"** kampanyası ile kısa sürede Şanlıurfa, Gaziantep, Batman illerinde **1.893 çocuğa** ulaşılmıştır.

Halk Sağlığı Projesi kapsamında 2 alt proje yürütülmektedir.

- **Sıtma Kontrol Çalışmalarının Güçlendirilmesi Projesi** - Diyarbakır ve Batman illerinde Sağlık Bakanlığı ile işbirliğinde uygulanmış ve 2005 yılında tamamlanmıştır. Proje ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda sıtma vaka sayısında %44.40'lık düşüş sağlanmıştır. Ayrıca 2004 yılında Türkiye'de ki sıtma vaka sayısı 5.302'ye düşürülmüştür. Bu sonuç son 30 yılın en düşük rakamıdır.
- **Topluma Dayalı Ana Çocuk Sağlığı Projesi** - Batman, Siirt, Şırnak illerinde Valilikler ile işbirliğinde uygulanan proje kapsamında eğitilen yarı gönüllüler yoluyla kadınlar ana çocuk sağlığı konusunda eğitilmekte, temel sağlık göstergeleri izlenmekte ve gerektiğinde sağlık kuruluşlarına sevkleri yapılmaktadır. Proje kapsamında her bir ilde 16'şar olmak üzere toplam 48 yarı gönüllü görev yapmakta ve her biri 100 kadın ve 5 yaş altı çocukları olmak üzere toplam 4.800 kadınla çalışma yapmaları öngörülmüştür.

ALTYAPIYA İLİŞKİN FAALİYETLER

GAP İdaresi, Bölge'de kırsal ve kentsel altyapının gelişmesine yönelik çalışmalar da gerçekleştirmektedir.

- Fiziki Planlama Çalışmaları kapsamında halihazır harita alımı ve imar planlama işleri yapmaktadır.
- Akçakale Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi tamamlanmıştır, Ceylanpınar ve Kahta Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi inşaatı işlerinde kanalizasyon inşaatları tamamlanmış olup, arıtma tesisi inşaatları devam etmektedir.
- GAP İdaresi'ne ait sondaj makinesi, ilgili valiliklerle imzalanan protokol çerçevesinde susuz yerleşimlerin sağlıklı içme suyuna kavuşturulması amacıyla kullanılmaktadır. Adıyaman, Batman, Kilis, Mardin, Şanlıurfa ve Şırnak illerinde 1999-2005 dönemi itibariyle toplam 255 kuyuda 54 214 m sondaj yapılmıştır.

HARİTA ÇALIŞMALARI

87 Yerleşim yeri Harita Alımı Yapıldı

İMAR PLANLAMA ÇALIŞMALARI

55 Yerleşimin İmar Planı yapıldı, 4 adet imar planı yapım aşamasında

9 yerleşimin Çevre Düzeni Planı yaptırılmıştır

KANALİZASYON ve ARITMA TESİSİ PROJELERİ

3 yerleşim

Akçakale Tamamlandı

Ceylanpınar; Kanalizasyon Tamamlandı Arıtma Tesisi % 90

Kahta; Kanalizasyon Tamamlandı, Arıtma Tesisi % 25

KATI ATIK DEPOLAMA ALANLARI

10 Yerleşim

Katı Atık Yönetimi Projesi kapsamında Adıyaman, Batman ve Siirt il merkezleri için uygulama projelerinin hazırlanması işi ihale edilmiştir. Adıyaman Katı Atık Düzenli Depolama Sahası Uygulama Projesi Şubat 2006'da tamamlanarak belediyesine teslim edilmiştir.

Dış Kaynaklı Projeler

Sürdürülebilir Kalkınma Programı

UNDP, İsviçre Kalkınma Teşkilatı ve diğer uluslararası kuruluşların ortak finansmanı ile uygulanan 5.9 milyon ABD Doları tutarındaki Sürdürülebilir Kalkınma Programı 33 alt projeden oluşmaktadır. Birinci aşamasında 12 proje gerçekleştirilmiş olan programın ikinci aşaması kapsamında uygulamaya konulan üç alt proje şunlardır;

- Kadınların sosyo-ekonomik durumunun güçlendirilmesi
- Sokakta çalışan çocukların rehabilitasyonu
- Gençlerin sosyo-ekonomik gelişimi

AB - GAP Bölgesel Kalkınma Programı

Toplam finansman tutarı 47 milyon Avro olan AB - GAP Bölgesel Kalkınma Programı, Bölge nüfusunun ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilmesini hedeflemekte; aynı zamanda bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, üreticilerin kapasitelerinin geliştirilmesi, istihdamın artırılması, sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanması gibi ulusal program hedeflerini de önemli ölçüde desteklemektedir. Program üç bileşenden oluşmaktadır.

- Kültürel Mirasın Geliştirilmesi
- Kırsal Kalkınma Projesi
- Küçük ve Orta Ölçekli Girişimcileri Destekleme Projesi

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PROGRAMI

GAP Bölgesi'nde Entegre Bölge Kalkınmasının Güçlendirilmesi ve
Sosyo-Ekonomik Eşitsizliğin Azaltılması
(Program Bütçesi milyon ABD \$)

GAP İdaresi 1.900

UNDP 1.300

İsviçre Hükümeti 2.200

Fransız Hükümeti 540

Kanada Hükümeti 20

TOPLAM 5.960

GAP BÖLGESEL KALKINMA PROGRAMI

GAP İdaresi-Avrupa Birliği	47 milyon Avro
Kırsal Kalkınma	24 milyon Avro
Kültürel Mirasın Geliştirilmesi	15 milyon Avro
Küçük ve Mikro Ölçekli Girişimlerin desteklenmesi	7.6 milyon Avro

Uluslararası Kuruluşlarla İşbirliği Anlaşmaları

GAP İdaresi, çeşitli uluslararası kuruluşlar, STK'lar ve üniversitelerle entegre bölgesel kalkınma sürecinde bilgi ve deneyimlerin karşılıklı paylaşımı, uzman değişimi ve teknoloji transferi amaçlı işbirliği çalışmalarını yürütmektedir. ABD, Mısır, Suriye, İsrail, İtalya gibi ülkelerin kurum, kuruluş ve üniversiteleri ile işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

TVA (Tennessee Vadisi Otoritesi-ABD)

PHI (Packard Beşeri İlimler Enstitüsü -ABD)

TOSHKA (Mısır Güney Kalkınma Vadisi)

CHIEAM-BARI (Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü-İtalya)

(Vardar Vadisi Projesi) Makedonya

GOLD (Suriye Sulama Bakanlığı Arazi Islah Müessesesi)

MASHAV (İsrail Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İşmerkezi)

ICARDA (Kurak Alanlar Uluslararası Araştırma Merkezi-Suriye)

IWMI (Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü-Sri-Lanka)

ASU (Arizona Eyalet Üniversitesi-ABD)

HASNA (ABD)

SDSU (San Diego Eyalet Üniversitesi-ABD)

KSU (Kent Eyalet Üniversitesi-ABD)

PSU (Portland Eyalet Üniversitesi-ABD)

OSU (Oklahoma Eyalet Üniversitesi-ABD)

TSU (Teksas Eyalet Üniversitesi-ABD)

GAP İDARESİ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN EĞİTİMLER (2000-2005)

Eğitim Programı Sayısı	48
Ulusal	7
Bölgesel	22
Uluslararası	19
İşbirliği Yapılan Kurum Sayısı	75
Yerli	48
Yabancı	27
Katılımcı Sayısı	3.708
Yerli	3.532
Yabancı	176

GAP Ulusal ve Uluslararası Eğitim Programları

2000-2005 yılları arasında 22 bölgesel, 7 ulusal ve 19 uluslararası olmak üzere toplam 48 eğitim semineri ve çalışma ziyareti düzenlenmiş olup, toplam 3 708 katılımcıya ulaşılmıştır.

- Basınçlı Sulama ve Gübreleme Eğitimi
- Tarım Ürünlerinin Uluslararası Pazarlanması Eğitimi
- Avrupa Birliği Uyum Süreci ve Yerel Yönetimler
- Endüstriyel Atıksu İzleme ve Kontrolü
- Sulama Yönetimi
- Kadın Lider Yetiştirme Programı
- Tarım Kampı

2006 YAPILMASI PLANLANAN ÇALIŞMALAR

İzleme-Değerlendirme ve Koordinasyon

GAP İdaresi, asli görevi olan bölgesel kalkınmayı "izleme, değerlendirme ve kurumlararası koordinasyonu sağlama" görevini en etkin şekilde yerine getirmek ve bölgesel kalkınmayı en kısa sürede gerçekleştirmeye yönelik tedbirleri zamanında almak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Bölge'de GAP kapsamında 40 farklı kamu kurum ve kuruluşu tarafından 270'e yakın yatırım projesi yürütülmektedir. Kamu kurumları, özel kesim, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerle beraber, Bölge'de gerçekleşen tüm yatırım/faaliyetlerin sektörler itibariyle izlenmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları yürütülecek, sorun ve darboğazlar kurumlarla işbirliği içinde belirlenerek, öncelikli ve koordinasyon gerektiren konular GAP Yüksek Kurulu'nda görüşülerek karara bağlanacaktır.

- GAP İdaresi ile ilgili kurum uzmanlarının oluşturacağı 'kurum koordinasyon birimleri' her bir kurumun Bölge'deki yatırımlarının izlenmesi için alt yapıyı hazırlayacaktır.
- Sektörel gelişme; aynı sektörde faaliyet gösteren kurumların uzmanları ile işbirliği sağlanarak oluşturulan 'sektör koordinasyon birimi' tarafından belirlenen göstergeler ve elde edilen veriler çerçevesinde izlenerek değerlendirilecektir. Ayrıca, doğrudan Bölge'den edinilen bilgiler de dikkate alınarak uygulamada ortaya çıkan ve koordinasyon gerektiren sorun ve darboğazlar belirlenecektir.
- Koordinasyon gerektiren sorun ve darboğazların GAP Yüksek Kurulu'nda görüşülmesi ve gerekli kararların üst düzeyde alınması sağlanarak, yatırımların öngörülen süre ve eşgüdüm içinde gerçekleştirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunulacaktır.

Bu kapsamda sulama yatırımlarının hızlandırılması amacıyla belirlenen alternatif finans modellerinin seçilen pilot alanlarda uygulamaya aktarılması da sağlanacaktır.

Ulusal ve Uluslararası Sermayenin Bölge'ye Çekilmesi

Bölge'de GAP İdaresi'nin koordinasyonunda kurulacak kalkınma ajansları ile işbirliği içinde GAP Bölgesi'ne ulusal ve uluslararası sermayenin çekilebilmesi için yatırım promosyonu felsefesiyle gerekli çalışmalar yürütülecektir.

GAP ve GAP Bölgesi'ndeki yatırım fırsatlarının tanıtımı amacıyla yurt içi ve yurt dışı yatırımcılarla toplantılar, Bölge'ye iş gezileri düzenlenecek ve yabancı sermayenin Bölge'ye çekilmesi sağlanacaktır.

GAP Bölgesi'nin kalkındırılması ve Proje'nin biran önce tamamlanması amacıyla diğer ülke ve uluslararası kuruluşlardan proje, kredi, teknik destek ve hibe fon temin edilecektir.

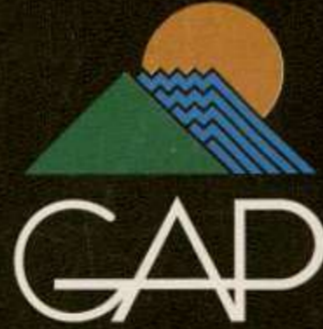
Bölge'de devam eden ve öngörülen çalışmalar/projeler için yurtiçi kaynaklardan finans, teknik ve lojistik destek temin edilecektir.

Sosyo-Ekonomik Gelişmeye Yönelik Çalışmalar

Bölge'nin ekonomik gelişmesinin yanı sıra sosyal gelişiminin de sağlanması, sosyal altyapının iyileştirilmesi, Bölge'deki kadınların, gençlerin ve çocukların toplumsal kalkınmaya katılımlarının sağlanması amacıyla projeler yürütülmeye devam edilecektir.

Halen yürütülmekte olan sosyal programlar tüm illere yaygınlaştırılacaktır.

Tarım, çevre, kültür, turizm ve altyapıya ilişkin etüd-proje, model ve uygulama projelerinin yürütülmesine devam edilecektir.

GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

BAŞKANLIK

**Willy Brandt Sokak No:5
06680 Çankaya
ANKARA
Tel: +90 312 442 23 24
Faks: +90 312 440 13 84
gap@gov.tr**

BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

**Şanlıurfa Tünel Çıkış Ağızı
P.K. 155 63000
ŞANLIURFA
Tel: +90 414 347 93 90
Faks: +90 414347 94 55**